

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ ЮРИДИЧНИЙ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри цивільного
права та процесу
факультету юридичного
Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол №1 від 29 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри цивільного права
та процесу
_____ проф. Володимир КОССАК

**СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАХИСТ В СІМЕЙНОМУ ПРАВІ»,**

що викладається в межах ОПН «Право»
другого магістерського рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності 081 «Право»

Львів – 2022 рік

**Силабус курсу «Захист в сімейному праві»
__2022-2023_ навчального року**

Назва курсу	Захист в сімейному праві
Адреса викладання курсу	вул. Січових Стрільців 14
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	кафедра цивільного права та процесу
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»
Викладачі курсу	Верес Ірина Ярославівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу
Контактна інформація викладачів	iryna.veres@lnu.edu.ua http://law.lnu.edu.ua/employee/veres-iryna-yaroslavivna , кафедра цивільного права та процесу
Консультації по курсу відбуваються	Консультації відбуваються згідно графіку, який затверджується на кафедрі цивільного права та процесу
Сторінка курсу	https://law.lnu.edu.ua/course/zahyst-v-smeinomu-pravi-notariat
Інформація про курс	Актуальність вивчення дисципліни «Захист в сімейному праві» зумовлена насамперед тим, що охорона сім'ї, материнства, батьківства і дитинства є одним з пріоритетних напрямів діяльності держави. Така охорона здійснюється завдяки ефективній системі захисту членів сім'ї (подружжя, батьків, дітей). Способами захисту сімейних прав та інтересів, зокрема, є: встановлення правовідношення; примусове виконання не виконаного добровільно обов'язку; припинення правовідношення чи анулювання його; припинення дій, що порушують сімейні права; відновлення правовідношення, яке існувало до порушення права; відшкодування матеріальної та моральної шкоди, якщо це передбачено положеннями Сімейного кодексу України або договором. За критерієм виду цивільного судочинства, можна також виділити способи захисту, які застосовуються судом під час здійснення правосуддя в порядку позовного провадження та непозовного провадження. Предметом вивчення даної дисципліни є дослідження особливостей реалізації захисту сімейних прав та інтересів, які виникають з шлюбних правовідносин (недійсність шлюбу, припинення шлюбу тощо), із правовідносин батьків і дітей (усиновлення, утримання дітей тощо), з інших сімейних правовідносин.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Захист в сімейному праві» є вибірковою дисципліною з спеціальності <u>Право 081</u> для освітньої програми <u>Право</u> , яка викладається в 2 семестрі магістратури
Мета та цілі курсу	Метою вивчення вибіркової дисципліни «Захист в сімейному праві» є

	<p>дослідження теоретичних та практичних проблем правовідносин між учасниками сімейних відносин, а також вивчення теоретичних положень та вироблення навичок практичного застосування знань і норм чинного законодавства у цій сфері.</p> <p>Завданням вивчення дисципліни є аналіз актів цивільного законодавства України, актів вищих судових інстанцій, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів відповідно до програми навчальної дисципліни; навчити студентів застосовувати теоретичні положення на практиці.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Дякович М.М. Сімейне право: навчальний посібник.К.: ЕКУС.2022.416 с. 2. Сімейне право України// під ред О. В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2019.520с. 3. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України// під ред. Д.В. Журавльова.- К.: Центр навчальної літератури, 2018р. 520с <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135 2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492 3. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 38, ст.509 4.Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402- III Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 30, ст.142 6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004 7. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р.№ 643. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-bakalavr-644-20.07.2022.pdf 8.Аліменти. Актуальне законодавство та судова практика./ С.В. П'єтков, Д.В. Журавльов, О.Ю. Дрозд, В.Г. Дрозд. ЦУЛ., 2021, 342с. 9.Сафончик О.І. Шлюбні правовідносини в Україні: проблеми теорії і практики.- Фенікс,2018.- 378с. 10.Масюк В.В., Німашук М.Д. Позбавлення батьківських прав: юридичні аспекти – К. : Право, 2020, 246с 11. Нікітюк О.М. Охорона та захист права спільної власності подружжя: нотаріат, суд, виконавче провадження. К.: Алерта, 2018. 208с. 12.Scherpe J. M. European Family Law / Jens M. Scherpe., 2018. – 1408 с.
<p>Тривалість курсу</p>	<p>_____120_____ год.</p>

Обсяг курсу	<p>Денна форма: 32 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 2 години відводиться на залік.</p> <p>Заочна форма: 16 годин аудиторних занять. З них 8 годин лекцій, 8 годин практичних занять та 2 години відводиться на екзамен.</p>
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Знати: <ul style="list-style-type: none"> правові засади захисту права на шлюб; сімейних прав та інтересів шляхом припинення шлюбу; речових прав подружжя; права подружжя на утримання; особистих немайнових та майнових прав батьків та дітей; прав дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. - Вміти: <ul style="list-style-type: none"> правильно застосовувати законодавство, що регулює сімейні відносини; аналізувати судову практику та правову доктрину; - моделювати варіанти вирішення правових спорів; складати проекти договорів та інших документів; ефективно взаємодіяти з аудиторією і в команді, презентувати ідеї, проводити обговорення проблемних питань щодо захисту учасників сімейних відносин; обирати та застосовувати необхідні способи захисту сімейних та прав та інтересів, які передбачені СК України та ЦК України. <p>Вивчення навчальної дисципліни «Захист в сімейному праві» спрямовано на розвиток у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:</p> <p>Очікувані інтегральні компетентності:</p> <p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності</p> <p>Очікувані загальні компетентності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. 2.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. 3.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. 4.Здатність бути критичним і самокритичним. 5.Здатність працювати в команді. <p>Очікувані спеціальні (фахові) компетентності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України. 2.Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, цивільне і цивільне процесуальне право 3.Здатність застосовувати правові принципи та доктрини . 4.Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції. 5.Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ. 6.Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог

	<p>професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p> <p>Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. 2.Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. 3.Знати та розуміти основи права Європейського Союзу. 4.Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. 5.Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему. 6.Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. 7.Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди. 8.Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. 9.Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів. 10.Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях. 11.Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.
Ключові слова	Сімейні правовідносини, захист, охорона, сім'я, шлюб, материнство, батьківство, шлюбний договір, припинення шлюбу, розірвання шлюбу, особисті немайнові права, майнові права, діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, позбавлення батьківських прав, відібрання дитини без позбавлення батьківських прав, опіка, піклування, патронат, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу.
Формат курсу	Очний /заочний
	Проведення лекцій, лабораторних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	<p>ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ СІМЕЙНИХ ПРАВ</p> <p>Суб'єктивні сімейні права та інтереси як об'єкти захисту. Ознаки сімейних прав. Визначення суб'єктивного сімейного права. Суб'єктивний сімейний інтерес.</p> <p>Поняття суб'єктивного права на захист учасників сімейних відносин. Поняття права на захист учасників сімейних відносин. Особливості захисту в сімейному праві.</p> <p>Форми захисту сімейних прав та інтересів. Юрисдикційна форма захисту . Захист сімейних прав та інтересів судом, органом опіки та піклування, нотаріусом. Неюрисдикційна форма захисту сімейних прав</p>

та інтересів.

Способи захисту сімейних прав та інтересів. Встановлення правовідношення. Примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку. Припинення правовідношення, а також його анулювання. Припинення дій, які порушують сімейні права. Відновлення правовідношення, яке існувало до порушення права. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди, якщо це передбачено цим Кодексом або договором. Зміна правовідношення. Визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб. Використання способів захисту, які передбачені у ЦК України, для захисту сімейних прав та інтересів. Порівняльно-правовий аналіз способів захисту, які передбачені у СК України та ЦК України.

ТЕМА 2. ЗАХИСТ ПРАВ НА ШЛЮБ.

Надання права на шлюб. Шлюбний вік. Підстави та правові наслідки надання права на шлюб. Особливості розгляду судами справ про надання права на шлюб.

Встановлення фактів реєстрації шлюбу. Підстави та порядок встановлення факту реєстрації шлюбу.

Визнання шлюбу неукладеним. Підстави та правові наслідки визнання шлюбу неукладеним. Судова практика визнання шлюбу неукладеним.

Визнання шлюбу недійсним. Поняття, підстави та правові наслідки визнання шлюбу недійсним. Особливості розгляду судами справ, коли шлюб визнається судом недійсним та справ, коли шлюб може бути визнаним недійсним.

Анулювання запису про шлюб. Поняття, підстави та правові наслідки шлюбу, який є недійсним на підставі закону (нікчемним). Порядок анулювання запису про шлюб органом державної реєстрації актів цивільного стану.

Встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу. Права жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу. Особливості порядку розгляду судами справ про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.

ТЕМА 3. ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ШЛЯХОМ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ

Розірвання шлюбу судом в порядку позовного провадження. Підстави розірвання шлюбу судом в порядку позовного провадження. Особливості розгляду судами справ про розірвання шлюбу в порядку позовного провадження.

Розірвання шлюбу судом в порядку окремого провадження. Підстави розірвання шлюбу судом в порядку окремого провадження. Особливості розгляду судами справ про розірвання шлюбу в порядку окремого провадження.

Визнання розірвання шлюбу фіктивним. Підстави визнання розірвання шлюбу фіктивним. Особливості розгляду судами справ про визнання розірвання шлюбу фіктивним.

Припинення шлюбу в адміністративному порядку. Підстави розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного

стану. Порядок розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану.

Встановлення та припинення режиму окремого проживання. Підстави та правові наслідки встановлення (припинення) режиму окремого проживання подружжя. Особливості розгляду судами справ про встановлення та припинення режиму окремого проживання.

ТЕМА 4. ЗАХИСТ РЕЧОВИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ

Визначення правового режиму майна подружжя. Законний режим майна подружжя. Договірний режим майна подружжя.

Здійснення дружиною, чоловіком права особистої приватної власності. Володіння та користування майном, що належить на праві особистої приватної та спільної сумісної власності подружжя.

Розпорядження спільним майном подружжя. Згода подружжя на вчинення правочинів щодо спільного майна. Розпорядження одним з подружжя часткою у майні. Правові наслідки укладення одним з подружжя договорів щодо спільного майна без згоди другого з подружжя. Особливості укладення договорів між подружжям.

Поділ майна, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності. Добровільний та судовий порядок поділу майна. Розмір часток майна дружини та чоловіка при поділі майна. Способи поділу майна, що є об'єктом спільної сумісної власності. Порядок поділу майна. Строк позовної давності до вимог про поділ майна.

Захист права на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі. Захист речових прав на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі. Захист права на утримання жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі.

ТЕМА 5. ЗАХИСТ ПРАВА ПОДРУЖЖЯ НА УТРИМАННЯ

Присудження аліментів одному з подружжя. Право одного з подружжя на утримання. Способи надання утримання одному з подружжя. Договір подружжя про надання утримання. Визначення розміру аліментів одному з подружжя за рішенням суду. Припинення права одного з подружжя на утримання. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком.

Присудження утримання дружині під час вагітності та у разі проживання з нею дитини. Присудження утримання чоловіку у разі проживання з ним дитини. Присудження утримання тому з подружжя, з ким проживає дитина-інвалід.

Присудження утримання після розірвання шлюбу. Право на утримання після розірвання шлюбу. Способи надання утримання одному з подружжя. Договір подружжя про надання утримання. Визначення розміру аліментів одному з подружжя за рішенням суду. Припинення права одного з подружжя на утримання. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком.

Присудження утримання жінці та чоловіку, які не перебувають у шлюбі між собою.

ТЕМА 6. ЗАХИСТ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ БАТЬКІВ ТА ДІТЕЙ

Встановлення факту батьківства, материнства.

Визнання батьківства, материнства. Підстави визнання батьківства,

материнства за рішенням суду. Порядок розгляду судом справ про визнання батьківства, материнства.

Встановлення батьківства, материнства за рішенням суду. Підстави встановлення батьківства, материнства за рішенням суду. Особливості розгляду судами справ про встановлення батьківства, материнства.

Оспорювання батьківства, материнства. Підстави оспорювання батьківства, материнства особою, яка записана батьком, матір'ю дитини. Оспорювання батьківства, материнства після смерті особи, яка записана батьком, матір'ю дитини. Оспорювання батьківства, материнства особою, яка вважає себе батьком, матір'ю дитини. Оспорювання матір'ю дитини батьківства свого чоловіка.

Повернення дитини батькам чи іншим особам. Рішення суду про відібрання дитини від одного з батьків або іншої особи і повернення її за попереднім місцем проживання. Рішення органу опіки та піклування про негайне відібрання дитини від батьків.

Вирішення спорів батьків, які пов'язані з особистими немайновими правовідносинами батьків та дітей. Вирішення спорів щодо прізвища, імені, по-батькові дитини. Вирішення спорів щодо виховання, спілкування та розвитку дитини. Вирішення спорів щодо визначення місця проживання дитини.

Позбавлення та поновлення батьківських прав. Підстави та правові наслідки позбавлення батьківських прав. Особливості розгляду судами справ про позбавлення батьківських прав. Розгляд справ судами про надання права на побачення з дитиною матері, батькові, які позбавлені батьківських прав.

Відібрання дитини від батьків без позбавлення батьківських прав. Підстави та правові наслідки відібрання дитини від батьків без позбавлення батьківських прав. Особливості розгляду судами справ про відібрання дитини від батьків без позбавлення батьківських прав.

ТЕМА 7. ЗАХИСТ МАЙНОВИХ ПРАВ БАТЬКІВ ТА ДІТЕЙ

Спори між батьками та дітьми щодо права власності на майно та права користування. Власність дитини. Право спільної сумісної власності дитини та батьків. Захист права дітей щодо користування майном батьків.

Управління майном дитини. Надання та умови відмови органу опіки та піклування у наданні дозволу на вчинення правочинів щодо майна дитини.

Присудження аліментів на дитину. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину. Розмір аліментів та тимчасової державної допомоги. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину. Договір про припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям права власності на нерухоме майно. Визначення заборгованості за аліментами, присудженими у частці від заробітку (доходу) Відповідальність за прострочення сплати аліментів. Відповідальність за прострочення оплати додаткових витрат на дитину.

Присудження аліментів на батьків. Підстави виникнення обов'язку повнолітніх дочки, сина утримувати батьків. Звільнення дочки, сина від обов'язку утримувати матір, батька. Визначення розміру аліментів на батьків.

ТЕМА 8. ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ-СИРИТ І ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ

	<p>БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ Усиновлення. Загальні положення про усиновлення. Особливості розгляду справ про усиновлення; скасування усиновлення; визнання усиновлення недійсним; позбавлення усиновлювача батьківських прав. Опіка та піклування над дітьми. Підстави та правові наслідки встановлення опіки та піклування. Особливості розгляду справ органом опіки та піклування, судом справ про встановлення опіки та піклування. Патронат над дітьми. Договір про патронат над дитиною. Захист прав дитини, яка влаштована в сім'ю патронатного вихователя. Приймозна сім'я. Договір про влаштування дітей до прийомної сім'ї. Захист прав дитини, яка влаштовані на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї. Дитячий будинок сімейного типу. Договір про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу. Захист прав вихованців дитячого будинку сімейного типу.</p>
Підсумковий контроль, форма	Залік (денна форма), екзамен (заочна форма); письмовий
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з теорії держави та права, конституційного та цивільного права, достатніх для сприйняття категоріального апарату (право на сім'ю, спільна сумісна власність, поділ майна, шлюбний договір, опіка та піклування як форма влаштування дітей, що позбавлені батьківського піклування тощо); для розуміння джерел правового регулювання сімейних відносин_____
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекційні заняття з використанням презентацій. Практичні заняття у формі дискусій. Тьюторський супровід студентів.
Необхідне обладнання	Під час лекційних занять використовується програмне забезпечення
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів <u>50</u> • модуль: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів <u>50</u> <p>Підсумкова максимальна кількість балів <u>100</u></p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані під час практичних занять, при написанні модульних робіт. При цьому</p>

	обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.
Питання до заліку чи екзамену.	https://law.lnu.edu.ua/course/zahyst-v-smeinomu-pravi-notariat
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.